Hukuk Bölümü Hüküm Uyuşmazlığı Olmadığına Dair 2002/23 E. , 2002/79 K.

- **2247 SAYILI YASA'NIN 24. MADDESINDE ÖNGÖRÜLEN KOŞULLAR BIRLIKTE GERÇEKLEŞMEDIĞINDEN BAŞVURUNUN REDDİ GEREKTIĞI**

"İçtihat Metni"

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen :DSİ Genel Müdürlüğü

Vekili :Av. M.A.H., Av. Ö.Ö.

Davacılar :1- N.C.F., E.Ltd.Şti., T.D., B.Y., M.A., B.T.

2- DSİ Genel Müdürlüğü

Davalılar :1-DSİ Genel Müdürlüğü

2-A.San. Ltd.Şti., Ş.B.,

Maliye Bakanlığı

O L A Y :18.12.1953 tarih ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat Ve Vazifeleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinde, " Umum Müdürlüğün varidatı kurumlar vergisinden ve muameleleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır." hükmü yer almaktadır.

A) ANAYASA YARGISI : Adana 1. Sulh Hukuk Mahkemesi'nce, DSİ Genel Müdürlüğü ile Çukurova Elektrik T.A.O arasındaki alacak davasının görülmesi sırasında, dava dilekçesinin altında "6200 sayılı Kanunun 49. maddesi gereğince her türlü harçtan muaftır." diye yazılı bulunduğunun ve dava açılırken harç ödenmemiş olduğunun tespit edildiğinden bahisle, anılan hüküm Anayasa'nın 8. ve 12. maddelerine aykırı görülmüş ve bu nedenle iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunmuştur.

1- ANAYASA MAHKEMESİ; 17.12.1968 gün ve E:1968/12, K:1968/65 sayı ile, 6200

sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat Ve Vazifeleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinde yer alan "... ve muameleleri her türlü harçtan muaftır." hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

Bahçe Asliye Hukuk Mahkemesi'nce, DSİ Genel Müdürlüğünün açtığı kamulaştırma bedelinin indirilmesi davasının görülmesi sırasında, davacı vekilinin 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesindeki muaflık hükmü uyarınca dava için harç yatırılmadığının açıklandığından bahisle, anılan madde Anayasa'ya aykırı görülerek iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunulmuştur.

2- ANAYASA MAHKEMESİ; 21.12.1970 gün ve E:1970/36, K:1970/50 sayı ile, Bahçe Asliye Hukuk Mahkemesinin itirazı dolayısıyla Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenecek konunun 6200 sayılı Kanunun 49. maddesinin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün işlemlerini her türlü harçtan muaf tutan hükmü ile sınırlandırılmasına karar verildiği; 6200 sayılı Kanunun 49. maddesinde aynen "Umum Müdürlüğün... muameleleri her türlü..... harçtan muaftır." diye yazılı olduğu; aynı kanunun 1. maddesi uyarınca katma bütçeli bir tüzel kişi olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün işlemleri sırasında ve işlemleri yüzünden dâvacı veya dâvalı durumuna gelmesinin olağan bulunduğu; dâvacı veya dâvalı olmak ve bu durumların gereklerini yerine getirmenin elbette ki bir tüzel kişinin (49. maddedeki deyimle) başlıca "muamele" leri arasında yer aldığı; nitekim Genel Müdürlüğe ilişkin dâvalarla icra işlerini her evresinde takip etmenin bir görev olarak 6200 sayılı Kanunla Devlet Su İşleri Hukuk Müşavirliğine verilmiş bulunmasının (Madde 14) bu konudaki işlerin Genel Müdürlüğün "muamele" leri kapsamına girdiğini, teyit eylediği; öte yandan harç alınmaması kişiler bakımından ise "muaf", işlemler bakımından ise "istisna" terimlerinin kullanılmasının herkesçe bilinen ve güdülen ereğe de uygun bir anlatım tarzı olduğu; nitekim 492 sayılı Kanunda da bu deyimlere yer verildiği; söz gelimi yargı harçlarına ilişkin Birinci Kısımda 13. madde harçtan müstesna işlemleri, 14.madde ise harçtan muaf olan kişileri açıkladığı; 6200 sayılı kanunun 49. maddesinde "istisna" dan değil "muaf" lıktan söz edildiği; böyle olunca da hükmün harç muaflığının Genel Müdürlüğün "muamele"lerine değil doğrudan doğruya Genel Müdürlüğe yöneldiği yolunda anlaşılmaya ve konuyu bu yoldan da aydınlatmağa elverişli bulunduğunun düşünüleceği; son olarak 49. maddedeki "her türlü .....

harç" deyiminin de muaflık hükmünün kanunla harca bağlanan bütün konuları ve bu arada da yargı harçlarını kapsadığını ayrıca teyit eylediğine ve 492 sayılı Kanunun 132. maddesiyle özel kanunlardaki harç muaflık ve istisnalarının saklı tutulduğuna işaret edilmesinin yerinde olacağı; inceleme konusu muaflık hükmünün yargı harçlarını da kapsadığı sonucuna varıldığı; Devlet Su İşleri İdaresinin Devlet görevlerinden belli bir bölümünün bu görevlere ilişkin Devlet gelirleriyle birlikte genel bütçeden ayrılarak katma bütçeli bir kamu tüzel kişiliği biçiminde örgütlenmesiyle oluştuğu; başka deyimle bu kuruluşun Devlet kesiminin kendine özgü bütçesi olan bir bölümünü teşkil etmekte ve giderlerinin büyük kısmının da Hazine yardımı ile karşılandığı; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün yukarıda belirtilen bünyesine göre bu kuruluşla öteki yargı harcı yükümlüleri arasında bir nitelik benzerliğinin olmadığı; Genel Müdürlüğe tanınan muaflığın, esasen en büyük bölümünü Devletin sağladığı gelirin tümünün kuruluşun gördüğü kamu hizmetine yönetilmesi ereğini güttüğü ve kamu yararına, başka deyimle haklı nedene dayandığı; şu duruma göre kuruluşa Anayasa'nın 12. maddesinin ikinci fıkrasının yasakladığı çeşitten bir imtiyaz tanındığından da söz edilmesinin yeri olamayacağı; bir mahkemenin, hüküm verirken uymak zorunda kaldığı yasaların yalnızca Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundan ibaret olmadığı, dâvanın konusuna ilişkin ve anlaşmazlığı çözmeye yararlı tüm yasaları, hâkim gözönünde tutmak ve uygulayacağı kanun hükümlerini başka kanunların getirdiği değişikliklerle birlikte değerlendirmek zorunluluğunda olduğu; olayda 6200 sayılı Yasa da uygulanması gerekli bir kanun olarak mahkemeyi bağladığı ve bu bağlılık Anayasa'nın 132. maddesinin birinci fıkrasına aykırı düşmek şöyle dursun, o fıkradaki buyruğun bir gereği ve sonucu olarak ortaya çıktığı; kaldı ki mahkemenin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 413.,416. ve 417. maddelerini, yalnızca 6200 sayılı Kanunun 49. maddesindeki muaflık hükmünü, yani Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden yargı harcı alınamayacağını gözönünde tutarak uygulayabilme durumunda da bulunduğu gerekçesiyle,sınırlandırma kararı uyarınca inceleme konusu yapılan 6200 sayılı Kanunu'nun 49. maddesindeki Devlet Su işleri Genel Müdürlüğü işlemlerinin her türlü harçtan muaf bulunduğuna ilişkin hükmün yargı harçlarını da kapsadığına; itiraz ve inceleme konusu hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar vermiştir.

B) ADLİ YARGI :

1- N.C.F. tarafından, DSİ Gen.Müd. aleyhine açılan kamulaştırma bedelinin arttırılması davasında; TERCAN ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ'nce, davanın kabulü yolunda verilen 26.10.1978 gün ve 154-177 sayılı karar, davalı idarenin temyiz istemi üzerine YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ'nin 21.2.1979 gün ve 689-1434 sayılı kararıyla esas yönünden bozulmuş; TERCAN ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ, 19.4.1979 gün ve 1979/79-228 sayı ile, direnme kararı vermiş; bu karar,davalı idarece temyiz edilmiştir.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU; 10.6.1981 gün ve E:1979/5-1729, K:1981/492 sayı ile, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki kâğıtlara ve kararın özel daire bozma kararı ile amaçlanan sonuca uygun bulunmasına göre usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle direnme kararının onanmasına, 6200 sayılı Kanunun 49. maddesi gereğince harç alınmamasına karar vermiştir.

2- E.Ltd.Şti. tarafından, DSİ Gen.Müd. aleyhine açılan kamulaştırma bedelinin arttırılması davasında; KARTAL 2. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ'nce, davanın kısmen kabulü yolunda verilen 29.12.1980 gün ve 202- 915 sayılı karar, taraflarca temyiz edilmesi üzerine YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ'nin 17.6.1981 gün ve 6125-6906 sayılı kararıyla, Mahkemece davalı idareye 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesi gereğince harçtan bağışık olduğu düşüncesiyle harç yükletilmemesine karar verilmiş ise de, anılan Yasa maddesindeki bağışıklık ancak idarenin işlemlerine ilişkin olup, yargılama harçlarını kapsamadığından, davalı idarenin Harçlar Kanunu gereğince harçla yükümlü tutulmasının gerektiği gerekçesiyle bozulmuş; KARTAL 2. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ, 10.12.1981 gün ve 1981/923-870 sayı ile, direnme kararı vermiş; bu karar, taraflarca temyiz edilmiştir.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU; 12.5.1982 gün ve E:1982/5-341, K:1982/493 sayı ile, 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesinde yer alan hükme göre, harçtan bağışık tutulan,idarenin yasa ile belirlenmiş olan görevlerini yerine getirebilmesi için yapması gereken işlemler olduğu; bu nedenle, sözkonusu hükmün yargı harçlarını da içerdiğinin kabul edilemeyeceği; böyle bir kabulün, herşeyden önce maddenin açık hükmüne aykırı düşeceği; çünkü, madde metninde yargı işlemlerinden sözedilmediği; yargı işlemlerinin, idareye özgü işlerden sayılması ve bu kavram içinde düşünülmesinin ise esasen mümkün olmadığı; ayrıca, yasada açık hüküm bulunmayan hallerde, parasal yükümlülük (mükellefiyet) olan harçtan bağışıklığın kabul edilmeyeceği; çünkü, yasakoyucunun, bir kurum veya kuruluşu yargı harçlarından bağışık tutmayı amaçladığında bunu açık bir şekilde gösterdiği; Anayasa Mahkemesi'nin 17.12.1968 gün ve E:1968/12, K968/65 sayılı kararının, 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesi hükmünü Anayasa'nın 12. maddesindeki (eşitlik) ilkesi yönünden incelenmesine ilişkin olup, incelenen uyuşmazlığa ışık tutan ve çözümleyen nitelikte bir karar olmadığı; kaldı ki , bu karar ile sözkonusu 49. madde hükmünün yargı harçlarını da içerdiği sonucuna biran için kavuşulsa dahi,itirazın reddine ilişkin bu kararın esasen bağlayıcı olarak da kabul edilemeyeceği; esasen bir dava veya itirazın evvelce reddedilmiş bulunmasının, aynı kuralın başka bir dava veya itiraz üzerine yeniden incelenmesine engel olmadığının Anayasa Mahkemesi'nin 63/132-66/2, 72/56-73/11 sayılı kararlarında belirtildiği; açıklanan nedenlerle, 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesi hükmünün, yargı harçlarından bağışıklığı içerdiği kabul edilemeyeceğinden, davalı idarenin Harçlar Yasası gereğince harçla yükümlü tutulmasının gerekeceği; bu bakımdan Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken önceki kararda direnilmesinin usul ve yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle, direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen sebeplerden dolayı bozulmasına karar vermiştir.

3-T.D. tarafından, D.S.İ. Gen.Müd. aleyhine açılan kamulaştırma bedelinin arttırılması davasında; AŞKALE ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ'nce, davanın kabulü yolunda verilen 11.7.2000 gün ve 166-150 sayılı karar, davalı idarenin temyiz istemi üzerine YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ'nin 5.2.2001 gün ve 21160-1760 sayılı kararıyla, mahkemece davalı DSİ'nin yargı harcından bağışık olduğu düşüncesiyle harç alınmaması doğru değilsede kamu düzenine ilişkin bu yanılgının giderilmesinin yeniden yargılamayı gerektirmediğinden bahisle, harç yönünden düzeltilerek onanmıştır.

4- DSİ Gen.Müd. tarafından, A.Mah. İm. Dğ. San. Ltd. Şti. aleyhine açılan alacak davasında; ANKARA 32. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ'nce, davanın reddi yolunda verilen 30.6.1999 gün ve 1999/205-128 sayılı karar, davacı idarenin temyiz istemi üzerine YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ'nin 22.2.2000 gün ve 2000/983-1442 sayılı kararıyla esas yönünden kısmen bozulmuş; ANKARA 32. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ, 30.5.2000 gün ve 2000/238-282 sayı ile direnme kararı vermiş; bu karar, davacı idare tarafından temyiz edilmiştir.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU; 7.2.2001 gün ve E:2001/13-1,K:2001/51 sayı ile, davacı DSİ Gen. Müd. vekilince, 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesine dayanılarak temyiz harcının yatırılmadığından bahisle ve 12.5.1982 günlü (E:1982/5-341,K:1982/493 sayılı) kararındaki gerekçeyle, bu kez, harcın tamamlanması doğrultusunda usuli işlemlerin yürütülmesi için dosyanın mahkemesine geri çevrilmesine karar vermiştir.

5- DSİ Gen. Müd. tarafından,Ş.B. aleyhine açılan alacak davasında; ERZİNCAN 1. ASLİYE HUKUK (İŞ) MAHKEMESİ'nce, esas hakkında verilen karar, davacı vekilinin temyiz istemi üzerine YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ'nin 17.1.2001 gün ve E:2000/15610, K:2001/358 sayılı kararıyla, 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesine göre davacı idarenin işlemlerinin her türlü vergi, resim, harçtan muaf olduğu, bu itibarla davacı kurumun temyiz dilekçesinden harç alınmasının doğru olmadığı ve bunun davacı tarafından geri alınabileceği belirtilerek, onanmıştır.

6- B.Y. tarafından, DSİ Gen.Müd. aleyhine açılan ihbar ve kıdem tazminatı ile ücret alacaklarının tahsili davasında; ERZURUM İŞ MAHKEMESİ'nce esas hakkında verilen karar, davalı idarenin temyiz istemi üzerine YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ'nin 17.10.2001 gün ve E:2001/12148, K:2001/16175 sayılı kararıyla, davalı DSİ Genel Müdürlüğünün 6200 sayılı Yasanın 49. maddesi gereği harçtan muaf olduğu halde davalı aleyhine mahkeme harcına karar verilmesinin hatalı olduğu gerekçesiyle, harç yönünden bozulmuştur.

7- M.A. tarafından,DSİ Gen. Müd. aleyhine açılan, maluliyet nedeniyle maddi ve manevi tazminat davasında; ANKARA 2.İŞ MAHKEMESİ'nce, davanın kısmen kabulü yolunda verilen 27.12.2001 gün ve 135-1774 sayılı karar, taraflarca temyiz edilmesi üzerine YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ'nin 30.4.2002 gün ve E:2002/1628, K:2002/3661 sayılı kararıyla, 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesi gereğince davalı idare harçtan muaf olduğu halde, kararda ilâm harcından sorumluluğunu gerektirecek şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı bozma nedeni ise de, bu yanlışlığın düzeltilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden hükmün bozulmayarak HUMK.'nun 438/7. maddesi uyarınca düzeltilerek onanmıştır.

8- B.T. tarafından, DSİ Gen.Müd. aleyhine murisin iş kazası sonucu ölümü nedeniyle açılan maddi ve manevi tazminat davasında; ANKARA 5. İŞ MAHKEMESİ'nce, yazılı şekilde tazminata hükmedilmesi yolunda verilen 30.4.2002 gün ve 561-528 sayılı karar, taraflarca temyiz edilmesi üzerine YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ'nin 4.7.2002 gün ve E:2002/4699, K:2002/6478 sayılı kararıyla, Mahkemece davalı kurumun harçtan bağışık olduğundan bahisle harç alınmasına yer olmadığına karar verilmiş ise de, sonucun hatalı olduğu; şöyle ki, düzenlemenin idarenin yasa ile belirlenen görevleri yerine getirebilmesi için yapması gereken işlemlere ilişkin bulunduğu; bu nedenle, sözkonusu hükmün yargı harçlarını da içerdiğinin kabul edilemeyeceği; Hukuk Genel Kurulu'nun 7.7.2001 gün ve E:2001/13-1,K:2001/51 sayılı ilâmının da bu yönde olduğu; o halde, davalı idarenin harçtan bağışık tutulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedeni ise de, bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediği nedeniyle, hüküm fıkrasının harca ilişkin bendi düzeltilerek onanmıştır.

C) İDARİ YARGI :

DSİ Genel Müdürlüğü vekilince, müvekkil Kurumun 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesi uyarınca, Harçlar Kanunu'nun 1. ve 2 sayılı tarifelerinde yazılı yargı harçlarından muaf olması gerektiği yolundaki başvurunun reddine ilişkin Maliye Bakanlığı'nın 25.11.1997 gün ve 50679 sayılı işleminin iptali istemiyle, idari yargı yerinde dava açılmıştır.

ANKARA 6. VERGİ MAHKEMESİ ; 26.11.1998 gün ve E:1998/588, K:1998/765 sayı ile, 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum

Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanunun 49. maddesinde. Umum Müdürlüğün varidatının kurumlar vergisinden ve muamelelerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğunun belirtildiği, diğer taraftan 492 sayılı Harçlar Kanununun 123. maddesinde, özel kanunlarla harçtan muaf tutulan kişilerle, istisna edilen işlemlerden harç alınmayacağının hükme bağlandığı, bu Kanunun 1. maddesiyle harç kapsamına alınan dokuz konudan hiçbirinin birbirine göre değişik durumda olmadığı, sözkonusu yargı harçlarının da tapu kadastro harçlarının da trafik harçlarının da Kanunda belirtilen mercilerin harç tarifelerine giren birtakım işlemlerinden dolayı yine bu mercilerce ödetilen paralar olduğu, 6200 sayılı Kanunun 49. maddesiyle Genel Müdürlüğün muamelelerine harç muaflığının tanındığı, yargı harçları, mahkemelerin ve icra dairelerinin yaptıkları işlemlerden doğduğu için muaflık kapsamı dışında kaldığı yolundaki görüşün, harç konusu işlemlerin tümü için geçerli olması gerektiği, Kanun Koyucunun 6200 sayılı Kanunun 49. madde hükmü ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne tanıdığı muafiyetin bir kısmının kabul edilmemesinin, hükmün hukuki değerini ve uygulanma olanağını ortadan kaldırdığı, öte yandan harç alınmamasında kişiler bakımından "muaf", işlem bakımından ise "istisna" terimlerinin kullanılmasının herkesçe bilinen ve güdülen ereğe de uygun bir anlatım tarzı olduğu, nitekim 492 sayılı Harçlar Kanununda da bu deyimlere yer verildiği, yargı harçlarına ilişkin 13. maddede, harçtan müstesna işlemlerin, 14. maddede ise harçtan muaf olan kişilerin açıklandığı, 6200 sayılı Kanunun 49. maddesinde istisnadan değil muaflıktan sözedildiği, böyle olunca da hükmün harç muaflığının, Genel müdürlüğün muamelelerine değil doğrudan doğruya Genel Müdürlüğe tanındığını anlamak gerektiğinden Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü işlemlerinin her türlü harçtan muaf bulunduğuna ilişkin hükmün yargı harçlarını da kapsadığı sonuç ve kanaatine varıldığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar vermiş; bu karar, davalı idarece temyiz edilmesi üzerine DANIŞTAY DOKUZUNCU DAİRE'nin 17.11.1999 gün ve E:1999/587, K:1999/4222 sayılı kararıyla onanmıştır.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

DSİ Genel Müdürlüğü vekillerince, 30.1.2002 günlü başvuru dilekçesi ile 3.7.2002 ve 29.8.2002 günlü ek dilekçelerle, 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat Ve Vazifeleri Hakkında Kanun'un yürürlüğe girdiği 1953 yılından beri Yasa'nın 49. maddesi uyarınca idarelerine taraf olduğu davalarda yargı harcı yüklenmemişken ve Anayasa Mahkemesi'nin 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesinin yargı harçlarını da kapsadığı ve Anayasa'ya aykırı olmadığı yolundaki kararına karşın, 1981 yılından itibaren Yargıtay 5. Hukuk Dairesi ile Hukuk Genel Kurulu'nca verilen kararlarda, idarelerinin taraf olduğu davalarda 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesinin yargı harcını içermediği gerekçesiyle yargı harcı yüklendiğini; buna karşılık, Yargıtay 9. ve 21. Hukuk Dairelerinin idarelerinin yargı harcından muaf olduğu yolunda kararlarının bulunduğu; idari yargı yerinde açılan iptal davasında, idarelerinin yargı harcından muaf olmadığına ilişkin Maliye Bakanlığı işleminin iptaline karar verildiği ve bu kararın Danıştay Dokuzuncu Dairesi'nce onandığı; ayrıca, yargı kararları gereğince zorunlu olarak ödenen yargı harçları ve gecikme zamları nedeniyle Sayıştay'ca, 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesinin yargı harçlarını da kapsayacağına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığından bahisle, ilgili tahakkuk memuru ile sorumlu sayman hakkında tazmin kararları verildiği; idarelerinin taraf olduğu davalarda ve icra takiplerinde yargı harcı ödenmezse davanın açılmamış veya temyizden sarfınazar edilmiş sayılacağından iddia ve savunma hakkının kullanılamamış, şayet yargı harcı ödenirse Anayasa ve 2949 sayılı Kanun ihlal edilmiş, Maliye Bakanlığının idari yargı tarafından iptal edilen işlemine göre de harç ödenmeye devam edilmiş olacağını; Sayıştay tarafından da, ödenen harcın ilgili personelden faiziyle birlikte tazminen tahsiline karar verileceğini; belirtilen nedenlerle, YARGITAY HUKUK GENEL KURULU'nun 7.2.2001 gün ve E:2001/13-1, K:2001/51 sayılı DSİ Genel Müdürlüğünün yargı harçlarından muaf olmadığına ilişkin kararı ile aksi yöndeki ANKARA 6. VERGİ MAHKEMESİ'nin 26.11.1998 gün ve E:1998/588, K:1998/765 ve ANAYASA MAHKEMESİ'nin 21.12.1970 gün ve E:1970/36, K:1970/50 sayılı kararları arasında 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinde öngörülen biçimde doğduğunu öne sürdükleri HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE ve idarelerinin mağduriyetinin önlenebilmesi için öncelikle yargı harçlarından muaf olmadıklarına ilişkin Yargıtay kararlarının YÜRÜTÜLMESİNİN DURDURULMASINA ve İPTALLERİNE karar verilmesi istemiyle Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvuruda bulunulmuş ve DURUŞMA talep edilmiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; DSİ Genel Müdürlüğü tarafından kurumlarının yargı harcından muaf olmasına ya da olmamasına ilişkin Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi tarafından farklı tarihlerde farklı kararlar verildiğinden bahisle doğan hüküm uyuşmazlığının giderilmesi istenmiş ise de; hüküm uyuşmazlığı doğduğu iddia edilen Yargıtay Kararlarının, yerel mahkemelere açılan ve konusu yargı harcı olmayan çeşitli konulara ilişkin verilen kararların temyiz incelemesi sonucu verilen kararlar olduğu; Danıştay kararının, müracaat sahibi kurumun yargı harcından muaf olmamasına ilişkin idari işlemin iptali için açılan ve davanın kabulüne karar verilen yerel mahkemenin kararının temyiz incelemesi sonunda verilen karara ilişkin bulunduğu; Anayasa Mahkemesinin kararlarının ise, 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat Ve Vazifeleri Hakkındaki Kanunun yargı harcından muafiyetine ilişkin 49. maddenin iptali için açılan davalardan oluştuğu; 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinde belirtilen hüküm uyuşmazlığının oluşabilmesi için, iki farklı yargı merci tarafından verilmiş aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan kararlar nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız olması gerektiği; dosyaya konu olan kararlarda taraflar birbirinden farklı olduğu gibi konuları ve sebeplerinin de birbirinden oldukça farklı bulunduğu; ayrıca bu kararlar nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiğini söylemenin mümkün olmadığı; bu nedenlerle 2247 sayılı Kanunun 24. maddesinde belirtilen koşulları taşımayan başvurunun reddi gerektiği yolunda düşünce vermiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesine göre, 1 nci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edileceği; belirtilen durumda hüküm uyuşmazlığının varlığı için kararların aynı konu ve sebebe ilişkin olması ve taraflarından en az biri aynı olan bu kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin de olanaksız bulunması gerektiği; hüküm uyuşmazlığına konu edilen Danıştay 9. Daire kararının, DSİ Genel Müdürlüğünün yargı harçlarından muaf olmadığını belirten 25.11.1997 günlü, 6339-80/50679 sayılı Maliye Bakanlığı işleminin iptali istemiyle açılan davada, Ankara 6. Vergi Mahkemesince,Kurumun işlemlerinin hertürlü harçtan muaf bulunduğuna ilişkin 6200 sayılı Kanunun 49. maddesi hükmünün yargı harçlarını da kapsadığından bahisle işlemin iptali yolunda verilen kararının onanmasına ilişkin bulunduğu; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararının ise; yerel mahkemede DSİ tarafından açılan alacak davası sonucu mahkemece verilen ısrar kararının temyiz incelemesi aşamasında, DSİ Genel Müdürlüğünce yatırılmayan temyiz harcının tamamlatılması için dosyanın mahkemeye iadesi yolunda usule ilişkin olarak verilen bir karar olduğu; bu durumda, DSİ Genel Müdürlüğünün yargı harçlarından muaf tutulmaması yolundaki Maliye Bakanlığı işleminin iptali istemiyle Vergi Mahkemesinde açılan idari davanın konusu ile adli yargıda DSİ Genel Müdürlüğünün taraf bulunduğu ve yargı harcını kapsamayan davanın konusu farklı olduğu gibi, uyuşmazlığa konu edilen adli ve idari yargı kararları arasında hakkın yerine getirilmesini imkansız kılan bir çelişkinin varlığından da sözedilemeyeceği; açıklanan nedenlerle, hüküm uyuşmazlığı bulunduğundan bahisle yapılan başvurunun reddi gerektiği yolunda düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Dr. Mustafa KILIÇOĞLU, Ümran SAYIŞ, Bekir AKSOYLU, Ayla ALKIVILCIM, Ertuğrul TAKA ve Dr. Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla yapılan 23.12.2002 günlü toplantısında, Raportör- Hakim İsa YEĞENOĞLU' nun Yasa'da öngörülen koşullar birlikte gerçekleşmediğinden başvurunun reddi gerektiği yolundaki raporu ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile Danıştay Başsavcısının başvurunun reddi gerektiğine ilişkin düşünce yazıları ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ahmet BEŞİNCİ ile Danıştay Savcısı Emin Celalettin ÖZKAN'ın başvurunun reddi gerektiği yolundaki yazılı düşünceler

doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

USULE İLİŞKİN İNCELEME :

Anayasa'nın 158. maddesinin birinci fıkrasında,"Uyuşmazlık Mahkemesi adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemekle yetkilidir." denilmiş, aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise, "Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında, Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır." hükmüne yer verilmiştir.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş Ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 1.maddesinin birinci fıkrasında, "Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili ve bu Kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir." hükmü yer almış; aynı Kanun'un 36. maddesinde ise, "Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak verdiği görev konusundaki kararlar dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulamaz.

Bütün yargı mercileri Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak görev konusunda verdiği kararlara, kendilerinin Anayasa Mahkemesinin kararı ile çatışan kesin veya kesinleşmiş bir kararı bulunsa bile, uymak zorundadırlar.

Hüküm uyuşmazlığı durumunda yalnızca Anayasa Mahkemesi kararı gözönünde tutulur ve uygulanır." hükümlerine yer verilmiştir.

Anılan Anayasa ve 2247 sayılı Yasa hükümlerine göre, Uyuşmazlık Mahkemesine verilen görev ve yetkinin, adli, idari ve askeri yargı mercilerince verilen kararların incelenmesiyle sınırlı bulunduğu; dolayısıyla,Anayasa Mahkemesi kararlarının sözüedilen görev ve yetki kapsamında bulunmadığı açıktır.

Nitekim, 2247 sayılı Yasa Gerekçesinde, yukarıda hükmü yazılı 36. maddenin gerekçesi, "Anayasa Mahkemesi kararlarının Anayasanın 152. (1982 Anayasasının 153.) maddesi uyarınca kesin oluşunun ve sözü edilen maddenin son fıkrası uyarınca bütün organları ve herkesi bağlayıcı nitelikte bulunmasının Uyuşmazlık Mahkemesi görevleri üzerindeki etkisi, Anayasa Mahkemesi kuruluş kanununda olduğu gibi Uyuşmazlık Mahkemesi kuruluş kanununun dahi konusudur, madde bu düşünceye ve Anayasanın az önce belirtilen ilkelerine göre düzenlenmiştir." biçiminde açıklanmıştır.

Bu açıklamalara göre incelemenin, uyuşmazlığa konu edilen kararlardan Anayasa ve Yasa'da açıkça sayılmış bulunan adli ve idari yargı yerlerine ait kararlar ile sınırlı bulunduğunda duraksamaya yer yoktur.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş Ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24. maddesinin 2592 sayılı Kanun'la değişik birinci fıkrasında ,"1 nci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflardan en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir." hükmü yer almaktadır.

Anılan hükme göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:

a) Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli,idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisi tarafından verilmesi,

b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d)Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,

e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen adli ve idari yargı kararlarının incelenmesinden, ortada adli ve idari yargı yerlerince verilmiş kararlar bulunduğu; tüm kararlarda DSİ Genel Müdürlüğü yönünden taraflardan en az birinin aynı olması koşulunun gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

İdari yargı yerinde açılan davanın, DSİ Genel Müdürlüğünün 6200 sayılı Yasa'nın 49. maddesine göre yargı harçlarından muaf olması sebebine dayanmakta ve buna ilişkin olumsuz idari işlem de davanın konusunu oluşturmakta iken, adli yargı yerinde açılan davalar farklı sebep ve konulara dayanmakta olup, hüküm uyuşmazlığı yönünden incelenmesi istenilen yargı harçları adli yargıdaki davaların konusunu oluşturmadığı gibi, esasen adli yargıda yargı harçlarından muaf olma sebebine dayalı olarak açılmış bir dava da bulunmamaktadır.

Gerçekten, HUMK.'nun 423. maddesinde sayılan yargılama giderleri arasında yer alan yargı harçları, açılan bir davanın esasına ilişkin asıl taleplerden olmayıp, yardımcı taleplerdendir ve bazı harçların ve yargılama giderlerinin bununla ilgili işlemlerin yapılmasını isteyen tarafından peşin olarak ödenmesi (HUMK.414 md.) gerekmekte ve kural olarak, talep olmasa dahi, mahkemece bu hususta re'sen karar verilmesi zorunlu bulunmaktadır.

Yargılama giderlerinin, dolayısıyla yargı harçlarının bu niteliği gözönüne alındığında, inceleme konusu adli yargı kararları,konusu ve dava sebebi yargı harçları olan bir davada verilen kararlardan olmadığından, ortada davanın esasını hükme bağlayan kararlar bulunduğundan da sözetmek olanaksızdır.

Öte yandan, Yasa'da aranan öncelikli koşullar gerçekleşmediğine göre, sözkonusu kararlar arasında hakkın yerine getirilmesini imkânsız kılan bir çelişkinin varlığından da sözedilemez.

Esasen, aynı nitelikte bulunan adli yargı kararları arasındaki çelişmenin, bu yargı düzeninin uyguladığı usul ve yöntem dahilinde çözüme kavuşturulması gereğinin orta yerde durduğu açıktır.

Belirtilen nedenlerle, hüküm uyuşmazlığının varlığı için 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinde öngörülen koşullar birlikte gerçekleşmediğinden başvurunun reddi ile davaların esası incelenmeyeceğinden yürütmenin durdurulması hakkında bir karar verilmesine yer olmadığına ve tarafların dinlenmesine gerek görülmediğine karar verilmesi gerekmektedir.

SONUÇ :2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinde öngörülen koşullar birlikte gerçekleşmediğinden BAŞVURUNUN REDDİNE, bu nedenle davaların esası incelenemeyeceğinden yürütmenin durdurulması istemi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA ve tarafların dinlenmesine GEREK GÖRÜLMEDİĞİNE, 23.12.2002 gününde KESİN OLARAK OYBİRLİĞİ İLE karar verildi.